Henny van Hal

www.hoogbegaafdennu.nl

ontwikkelingsvoorsprong

Een cadeautje met kansen en bedreigingen en de rol van ouders in afstemmen.

Het probleem op school :

Mijn kind graag extra werk geven .....

- Het gewone werk komt niet eens af!
- Noemt ook het extra werk vaak saai .. !
- Zelf een taak uitkiezen dan maar ?
- Kind begint van alles, maar dan .....

Ja, afstemmen blijkt niet zo simpel!

Hoe leg je dat ouders uit?

Afstemmen HB <> ouders nodig

Ouders hebben aanvullende informatie
Onvrede voelt kind en vreet energie
Ouder heeft rol / taak , help hen daarbij

Jullie ervaring met deze ouders:

- Geen idee van de mogelijkheden in de groep?
- Verwachten teveel van kind en/of school?
- Maken het probleem groter dan het is?

anders, n.l .....

Oudercommunicatie algemeen

school vaak onvoldoende bewust van ontbrekende kennis

- Informeert de school ouders proactief?
- Beseft school de beperkte info van ouders?

- Voelen jullie ouders zich echt welkom?
- Is op school de hulpvraag van ouders bekend?

Tip ouders algemene informatie, bijvoorbeeld:

www.ingesprekmetschool.nl

Aandacht voor potentieel HB i.p.v. bewezen HB

- Voorkom aanpassen, zodat HB onzichtbaar is
- Voorkom storend gedrag i.p.v. onderzoekend
  - Met 6 weken aanpassing compleet

- Voorkom perfectionisme en faalangst
  - Leren omgaan met uitdaging, fouten maken
  - Zelfbeeld ontwikkeling en mind-set

hoogste prestaties lang niet altijd echt HBers!

henny van hal 2012

helpt de juiste kinderen zien
Verschil slim en begaafd

kent de antwoorden	**>**	**heeft altijd vragen**
beantwoord vraag	**>**	**gaat in discussie**
maakt werk af	**>**	**begint projecten**
begrijpt ideeën	**>**	**bewerkt ideeën**
houdt van school	**>**	**geniet van leren**
tevreden over leren	**>**	**hoogst zelfkritisch**
toont interesse	**>**	**diep betrokken of helemaal niet**

Slim in denken ≠ slim in gedrag

- Om te realiseren wat we bedenken, gebruiken we vaardigheden:
  onze **executieve functies**:
- organiseren, plannen, starten, op koers blijven, impulsen beheersen, emoties reguleren, zich aanpassen en zich herstellen

- Ontwikkelen is gebruiken , “use it or lose it”
- **Slim in vermijden en compenseren: hiaten**

Door voorsprong een andere ontwikkeling :

- Ontwikkelen is heel veel spiegelen
  - in de veronderstelling dat je hetzelfde bent
  - dat je beide hetzelfde kunt als je wilt
- Dus een jong kind denkt dan .....
  - dat de ander zijn best niet doet
  - de ander niet wil meewerken
  - de ander het kind misschien niet lief vindt
- Tenzij **iemand uitleg geeft**, helpt begrijpen...

Erger is, dat <u>ook volwassenen het vaak niet begrijpen</u>.....

Het anders zijn van een kind met voorsprong / HB valt op door:

- **vriendschapsverwachtingen van ouder kind**
- **leeftijdsgenoten begrijpen zijn taalgebruik niet**
- **heeft andere, diepgaande, interesses**
- **moeilijk samenwerken door grotere denksprongen**

Begrijpt niet hoe kinderen van zijn leeftijd denken.
Wordt onzeker,
past zich vaak aan.

Dit komt niet omdat het kind "hoogbegaafd" is, maar het voelt zich <u>onbegrepen en afgewezen</u>.

Houding veel ouders (NL):

- Met voorsprong niet te koop lopen.
- Niet zeuren, er zijn ergere dingen!
- Twijfel aan hoge begaafdheid van kind.
- Wil kind geen buitenbeentje laten zijn.
- Liever geen klas over slaan, of risico's lopen.

- Je ontkent hiermee de aard van je kind; accepteer en laat je kind geaccepteerd zijn!

Deze ouders hebben uw begrip hard nodig!

Wat ouders ervaren:

Uit o.a. eigen onderzoek blijkt:

- Ouders genieten zeker van hun kind,
- Minder bezig met "trots op prestatie"

- Begeleiden / sociaal-emotioneel moeilijker,
- Tegemoet komen aan behoeften erg vermoeiend!

- Omgeving heeft weinig begrip,
- Standaard advies helpt ouders weinig.

Wat willen ouders ?

Uit mijn onderzoek blijkt:

- (h)erkenning van hun kind en behoeften
- Erkenning voor de inzet
  die afstemming van ouders vraagt.
- Signalering en advisering via 1e lijns zorg

- Hulp bij begeleiden, m.n. aansturen gedrag
- Hulp in verbeteren zelfvertrouwen
- Voldoende uitdagingen op school

Veel minder beseft ouder eigen rol en kansen

henny van hal 2012

Hoe actiebereidheid realiseren ?

bij zowel ouders als professionals:

- Sprekende voorbeelden geven
- Verstrekken van informatie
- Confronteren met risico's en gevolgen

- Inzicht geven in kansrijke acties
- Handvatten aanreiken voor afstemmen
- Delen van verantwoordelijkheden

Wat werkt en overtuigt, verschilt per persoon .....

Hierna volgen enkele vormen:

Voorbeeld van metafoor of sage

De adelaar die dacht dat hij een kip was :

Uit het nest gevallen, groeit een **adelaarsjong** op bij kippen.

Hij gaat doen wat de kippen doen, eet wat de kippen eten en leeft het leven van een kip.

Zonder ontmoeting met soortgenoten en leef-omgeving weet hij niet beter.

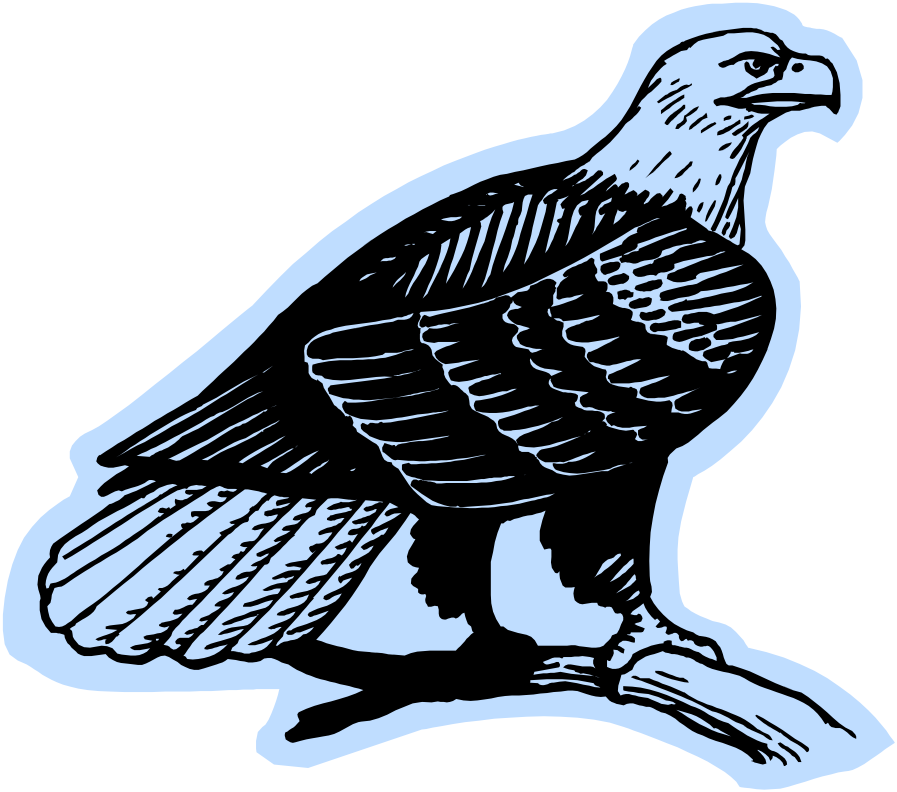

En hij wordt nooit een geweldige kip!

KPC beelden: hoe kind verkeerd begrepen wordt

Gebruik van casus die indruk maakt:

uit Handboek Hoogbegaafdheid EvGerven

- Lisa kan enthousiast werken, maakt hele verhalen. Maar als creativiteit wordt afgeremd niet lang!
- Martijn maakt de puzzel niet af. Niet omdat hij dat niet kan, maar hij op een heel ander niveau puzzelt.
- Job speelt graag samen. Er ontstaat vaak ruzie. Niet omdat hij niet sociaal is: Hij heeft hulp nodig om zijn leeftijdgenootjes te begrijpen.

Uitleg van noodzaak af te stemmen

- Handelen vanuit cognitie is blijvend voorkeur
  - (h)erkennen, accepteren, leren gebruiken
- Minder op automatisch niveau paraat
  - Aandacht, strategie en oefenen
- Spiegelen naar omgeving = verkeerd zelfbeeld
  - Uitleg, acceptatie en oefenen
- Aandacht executieve functies en mind-set
  - Passende strategie en begeleiding

Overtuigen door inzicht, ook op risico's en kansen.
Nu volgen wat door ouders gewaardeerde beelden :

Bewustzijn stuurt vanaf begin, ook informatieverwerking:

henny van hal 2012

Niveau 1 hersenstam
Autonome zenuwstelsel

Niveau 2 subcortex
Automatisch handelen op grond van ervaringen

Niveau 3 cortex:
Bewustzijn, denken, taal details

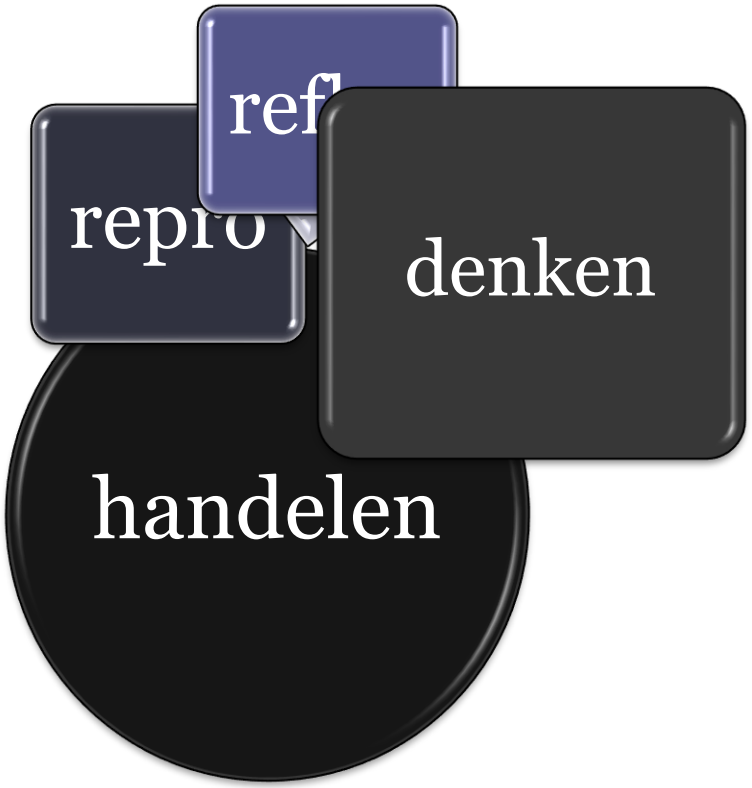

HANDELEN

vroeg ontwikkelde cortex:
kind gaat erop vertrouwen

onderontwikkelde subcortex

extra actieve hersenstam

mogelijke overgevoeligheid

ervaring wordt opgeslagen in cortex
i.p.v. subcortex

vanuit subcortex ook **emoties**, minder regulatie

in bewuste maar 1 **handeling tegelijk** mogelijk

hennyvanhal 2011

ontwikkelingsvoorsprong

bewuste overheerst
heeft doel voor ogen

sociaal-emotioneel	cognitief	motorisch
verder dan leeftijd intenser, veel indrukken	verder dan leeftijd veel kijken, details	beweegt doelgericht overziet risico's
minder reflex - automatisme denkt eerst	perfectie, snel, ruimtelijk complex, geïntegreerd	slaat oefenen over wil direct naar elegant
weinig oefening/aansluiting doorziet regels / bedoeling	top down, vanuit geheel vanuit einddoel werken	niet geautomatiseerd vraagt aandacht
valt op, minder soepel vaak toeschouwer	weinig geautomatiseerd veel denken / creëren	denkt over beweging en risico's
onhandig? introvert? minder spontaan	niet te volgen, hiaten, faalangstig ?	ongelukjes, houterig?

Tessa Kieboom:
CBO Antwerpen

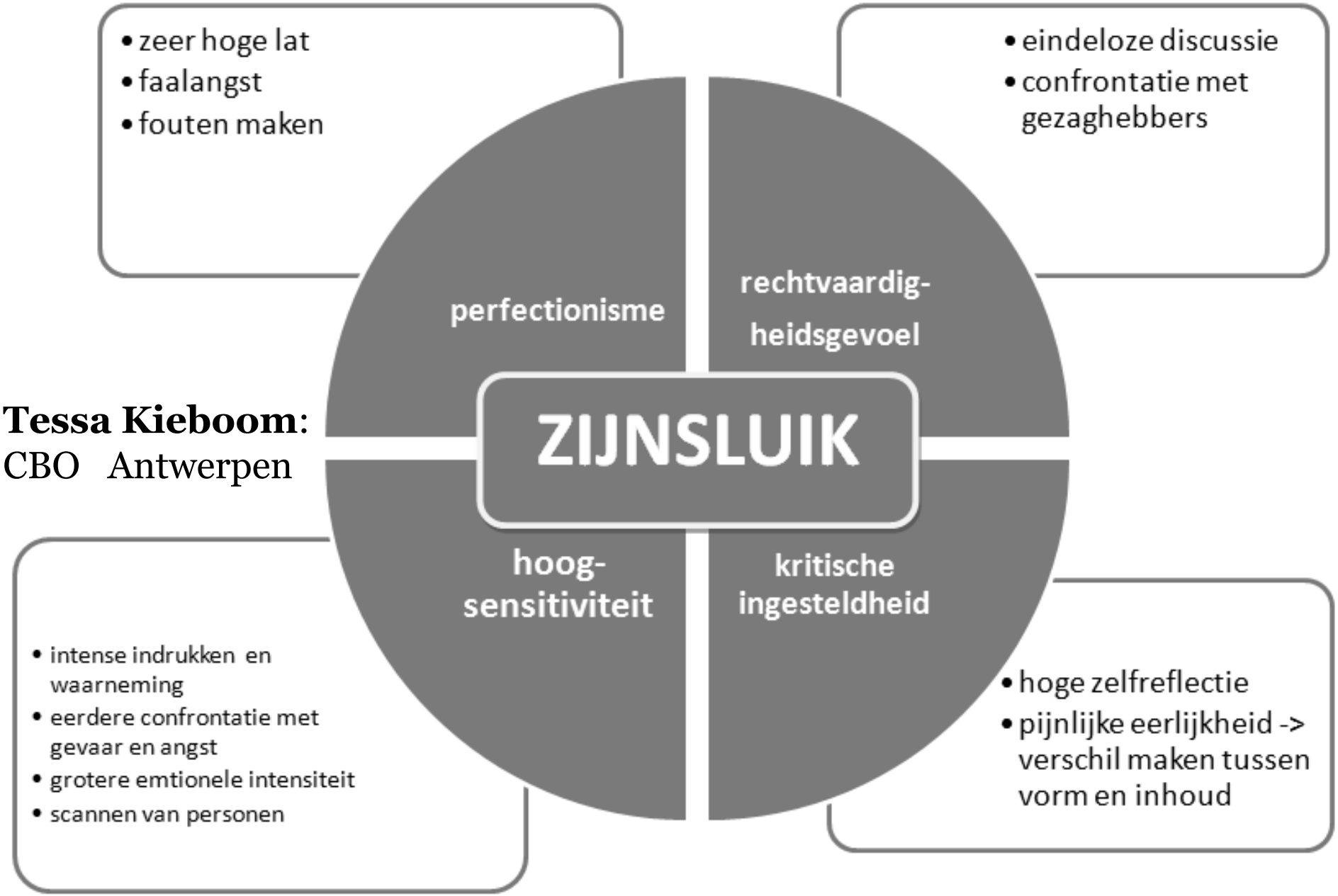

Het verschil ontstaat al vroeg:

- alert, volgt wat in omgeving gebeurt
- denkt meer, stelt doelen, eigen wil
- behoefte aan veel prikkels, minder slaap
- frustraties, want niet op elk gebied even snel
- omzeilt slim minder aantrekkelijk oefenen

Als begeleiding hier niet op aansluit:

- ontwikkelt minder passende strategieën
- zwakke executieve functies, sturen handelen aan
- meer afhankelijkheid, fout zelfbeeld, faalangst

..VALKUILEN ...

- filtert weinig, indrukken komen vol binnen.
- **intens** (blij, kwaad, betrokken, aandacht....)

- **haakt af**, als niet aan verwachting voldoet.
- door weinig oefenen, vaardigheid niet paraat
- luistert maar half, veel is al bekend.

- **denkt divergent,** zoveel mogelijk oplossingen
- **stelt keuzes uit,** alle opties open houden

Begrip voor consequenties helpt af leren stemmen

henny van hal 2012

Niet vreemd dat voorsprong voor ouders extra lastig is:

kind:

- beleeft en reageert intens.
- ziet alles, details, vragen.
- vaker frustraties, oefent minder vaardigheden

(mogelijk HB) **ouder**? (accepteer en steun)

- Is intens betrokken; kan loslaten?
- Wil 't graag goed doen, (te) perfect?
- Past zich aan? Twijfelt aan zichzelf?

Ouders zijn beter in signaleren!

- ongetrainde leerkracht kent signaal niet
- 90% van gevonden kids “best passend in systeem”

  (Jacobs 1971, Betts & Neihart (1988)
- Ook na scholing leerkracht matig succes:
  - Teveel nadruk op gemotiveerde presteerder
  - Ontkenning van negatieve kenmerken:

    perfectionisme, faalangst, aanpassen, onderpresteren
  - Schoolse setting geeft beperkt zicht op leerling
- Ouders zien beter/eerder significante kenmerken!

  (Silverman; Gross; Louis & Lewis)

Vraagt om samenwerking

- **School** (h)erkennen van kind / behoeften
- aanbod en begeleiding afstemmen, **kennis**

- **Ouders** (h)erkennen van kind en behoeften
- **inzicht** hebben, begeleiding afstemmen

- **Gedrag / mind-set is vooral aan ouders!**

Wat kan ouder doen? ***Enkele voorbeelden*:**

Goede kritiek, wat is dat?

In de strijd tegen faalangst

- Prijs een slim kind niet om het slim zijn, maar om de moeite / inzet.
- Geef je kind zelf stukje verantwoordelijkheid.
- Moedig vooral aan, beperk prijzen.
- Prijs de poging, juist als het niet lukte.
- Bespreek successen, wat kun je ervan leren?

Maak resultaat haalbaar door stappen, laat je kind ervaren hoe dat werkt.

Falen ligt aan de strategie, je kunt er aan werken.

henny van hal 2012

Opvatting over intelligentie

gegeven of resultaat van inzet ? (C.Dweck)

Fixed mindset Dweck

moeite doen=ben niet goed

- wil slim overkomen
- vermijdt fouten
- vragen bewijs onvermogen
- opgeven bij hindernis
- inspanning nutteloos
- negeren kritiek
- voelt zich bedreigt door succes anderen

Growth mindset

leren = fouten maken

- verlangt te leren
- omarmt uitdaging
- vragen is normaal
- hindernis daagt uit
- inspanning hoort erbij
- open voor kritiek
- wordt geïnspireerd door succes anderen

Executieve functies aanpakken

Emoties en response reguleren. Aandacht, taak, planning, tijd organiseren
Doelgericht, efficiënt en flexibel gedrag. Metacognitie, overzien, zelfreflectie

Stap 1 : kind accepteren en uitdagingen bieden

- In onderbouw expliciet oefenen , planmatig.
- Afgestemd op mogelijkheid en niveau kind.

- Ouders informeren en adviseren.
- Literatuur, aanpak, cursussen aanreiken.
- Afspraken maken over inzet beide partijen.

- Maak het concreet, wat wil je gaan **zien**?

Verwachtingen ouders oké ?

- Ouders vragen om passende uitdagingen
- Ouders verwachten (te)snel resultaten?
- Ouders hebben weinig zicht op mogelijkheden

- Ouders zien thuis soortgelijke problemen
  - niet dooreten en aankleden, autonomie behoefte
- Leg relatie met probleem op school….

Wees helder, wat wil en kan de school wel ?

En leg dit teambreed vast…….

Kom ouders tegemoet in **relatie**

- Informeer ouders over je inzet én keuzes.
- Gebruik info van ouders, is kind elders anders?
- Bespreek wederzijdse aannames en wensen.

Stel je open en zichtbaar op, heet welkom:

- Hulp vragen vinden deze ouders wellicht lastig.
- Zij leggen de lat vaak hoog, help relativeren.
- *Accepteer HB ouder inclusief HS en intens zijn.*
- Benoem kansen thuis, help hen aan reële stappen.

Afstemmen in onderbouw

- (h)erkennen en accepteren
- willen zien en open staan voor bedoelingen

- flexibel inzetten van materiaal en opdrachten
- stimuleren van eigen variatie en initiatief

- gebruik maken van “gevoelige periode”
- nadruk op vaardigheden en reflectie

Ieder kind elke dag wat geleerd?

Taken van HB coördinator:

- Leerkrachten adviseren en ondersteunen
- Materiaalkennis en passende begeleiding
- Signalering en passend (door)toetsen
- Creëren van ontmoeting, plusklas

- **Beleidsvorming** of advisering daarover.
- Afstemmen in **onderbouw**, vanaf 1e schooldag.
- **Voorlichten van ouders,** acceptatie door anderen.
- Voorlichten van VVE en KOV (brede school)

Aandachtspunt: hoe ver reikt je invloed?

Aan de slag met beleid:

- Wordt er voldoende afgestemd vanaf 1e schooldag?
- Bij intake gevraagd naar mogelijke voorsprong?

- Worden ouders serieus genomen en betrokken?
- Hebben ouders informatie over voorsprong, de kansen en bedreigingen inclusief eigen rol?

- Wordt er passend geadviseerd in voorschool traject?
- Wat zou u het eerste willen verbeteren?

Verder lezen, meer weten?

- "**zijnsluik**" http://www.cbo-antwerpen.be/
  en www.hoogbegaafdvlaanderen.be

- **Ontwikkelingsvoorsprong**, theorie / literatuur, onderzoek naar ervaringen van ouders
  download op www.hoogbegaafdennu.nl

- Handboek hoogbegaafdheid, E. van Gerven
- www.eduratio.be , over mindset etc.